

युक्तं उचितं क्षमं सुखानुष्ठेयं इह तु द्वावपि धर्मौ परस्परविरुद्धौ समयुक्तक्षमौ कथमहेतौ नातिवर्तन्तमां अतिशयेन नातिवर्तन्तमां ॥ १३ ॥ गोत्रस्य नाम्नः ॥ १४ ॥ बुद्धये जानामि संभवं उत्पत्तिहेतुं ॥ १५ ॥ जातकर्मणि अद्रुमाभावपरशुभवेति प्राह अद्रुमेवाच्छेदो भवति मन्त्रपदार्थः उपकर्मोपनयनाख्यवासादेत्युपपन्नस्य शिरःपरिगृह्यजपती

अनवज्ञापित्युक्तधारणं मातृक्षणं ॥ युक्तक्षमावुभावेतौ नातिवर्तन्तमां कथं ॥ १३ ॥ पिता त्वात्मानमाधत्ते जायायां जज्ञिवानिति ॥ शीलचारित्रगोत्रस्य धारणार्थं कुलस्य च ॥ १४ ॥ सोऽहं मात्रास्वयं पित्रा पुत्रत्वे प्रकृतः पुनः ॥ विज्ञानं मे कथं न स्याद्बौबुद्ध्ये चाल्मसंभवं ॥ १५ ॥ जातकर्मणि यत्प्राह पिताय चोपकर्मणि ॥ पर्याप्तः सदृढीकारः पितुर्गौरवनिश्चये ॥ १६ ॥ गुरुग्रयः परो धर्मः पोषणाध्यापनान्वितः ॥ पिता यदाह धर्मः सर्वदेष्टुः पितुः प्रीतिमात्रं पितुः पुत्रः सर्वपुत्रस्य वै पिता ॥ शरीरादीनि देयानि पिता त्वेकः प्रयच्छति ॥ १८ ॥ तस्मात्पितुर्वचः कार्यं न विचार्य कदाचन ॥ पातकान्यपि पूयन्ते पितुः शासनकारिणः ॥ १९ ॥ भोग्ये भोज्ये प्रवचने सर्वलोकनिदर्शने ॥ भर्त्रा चैव समायोगे सीमं तो न्नयने तथा ॥ २० ॥ पिता धर्मः पिता स्वर्गः पिता हि परमंतपः ॥ पितरि प्रीतिमाप न्ने सर्वाः प्रीयंति देवताः ॥ २१ ॥ आशिषस्ताभजन्त्येनं पुरुषं प्राहयत्पिता ॥ निष्कृतिः सर्वपापानां पिता यच्चाभि नंदति ॥ २२ ॥ मुच्यते बंधनात्पुष्पं फलं दक्षालमुच्य ते ॥ क्लिश्यन्नापि सुतं स्नेहैः पिता पुत्रं न मुंचति ॥ २३ ॥ एतद्विचिंतितं तावत्पुत्रस्य पितुर्गौरवं ॥ २४ ॥ यो ह्ययं मयि सं घातो मर्त्यत्वे पांच भौतिकः ॥ अस्य मे जननी हेतुः पावकस्य यथारणिः ॥ २५ ॥ माता देहारणिः पुंसां सर्वस्या तस्य निर्दयः ॥ मातृलाभे सनाथत्वमनाथत्वं विपर्य ये ॥ २६ ॥ न च शोचति नाप्येनं स्थाविर्यमपकर्षति ॥ श्रिया हीनोऽपि योगे हं भवेति प्रतिपद्यते ॥ २७ ॥ पुत्रपौत्रोपपन्नोऽपि जननीयः समाश्रितः ॥ अपि वर्षशत स्यात्ते सद्विहाय न वच्चेत् ॥ २८ ॥ समर्थं वा समर्थं वा रुशं वाप्यरुशं तथा ॥ रक्षत्येव सुतं मातानान्यः पोषा विधानतः ॥ २९ ॥ तदा सदृढो भवति तदा भवति दुःखि तः ॥ तदा शून्यं जगत्तस्य यदामात्रा विवियुज्यते ॥ ३० ॥ नास्ति मातृसमाच्छाया नास्ति मातृसमंत्राणां नास्ति मातृसमाप्रिया ॥ ३१ ॥

तिगृह्यविहितसर्वसंस्कारबहिर्भूतत्वादिदमुपकर्म तथा आत्मा वैपुत्रनामासीति प्राह पितुः पालयितुः एवं पितुराशिषमाल्मभावंच दधतौ गौरवं निश्चितमित्यर्थः ॥ १६ ॥ १७ ॥ १८ ॥ भोग्ये वस्त्रादौ भोज्ये न्नादौ प्रवचने वेदाध्ययने लोकनिदर्शने लौकिकशिक्षायां भर्त्रेति गर्भाधानादिसर्वसंस्कारोपलक्षणं ॥ २० ॥ २१ ॥ २२ ॥ २३ ॥ निर्दयः सुखं तत्कर्त्री ॥ २६ ॥ हे अंब इत्युक्त्वा ॥ २७ ॥ द्विहाय न वत् द्विवर्षवान् भवेत् ॥ २८ ॥ २९ ॥ ३० ॥ ३१ ॥